

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Bardski, SBP 30

POLSKI PRZEKŁAD EKUMENICZNY BIBLI

1. Inicjatywy przekładów ekumenicznych za granicą

Francuski przekład ekumeniczny zasadniczo opiera się na Biblii Jerozolimskiej i powstał z inicjatywy dominikanów. Projekt został podjęty 8 listopada 1965 r. Ze strony katolickiej koordynatorem był François Refoulé, zaś ze strony protestanckiej pastor Georges Casalis. Kościół prawosławny nie uczestniczył w pracach nad przekładem, lecz zaaprobował tłumaczenie. *Traduction œcuménique de la Bible* (TOB) ukazało się w latach 1975-1976 nakładem Éditions du Cerf i Zjednoczonych Towarzystw Biblijnych. Od 2010 r. wydania TOB noszą aprobatę również Kościoła prawosławnego.

Niemieckie *Einheitsübersetzung* nie stanowi tłumaczenia ekumenicznego w pełnym tego słowa znaczeniu. Jest inicjatywą Kościoła rzymskokatolickiego, opracowywane było w latach 1962-1974 przez egzegetów katolickich, pod egidą Katolickiego Dzieła Biblijnego (Katholische Bibelwerk) przy współpracy biblistów protestanckich, jednak nie ma oficjalnej aprobaty żadnej denominacji protestanckiej. Wymiar ekumeniczny ma *Einheitsübersetzung* dzięki porozumieniu zawartemu w 1970 r. między Konferencją Episkopatu Niemiec a Ewangelicznym Kościołem w Niemczech (Evangelische Kirche in Deutschland), na mocy którego tekst jest używany w nabożeństwach ekumenicznych. W latach 1980 i 2006 dokonano gruntownych rewizji *Einheitsübersetzung* z udziałem egzegetów protestanckich (zwłaszcza należących do Evangelischen Michaelsbruderschaft).

W obszarze języka angielskiego tłumaczeniem ekumenicznym można nazwać *Revised English Bible*. Przekład stanowi rewizję wcześniejszej (1970) *New English Bible*, opracowanej przez zespoły uczonych z Oxfordu i Cambridge jako przekład Church of England wraz z Kościołami baptystów i metodystów. *Revised English Bible* powstała w 1989 r. a do wcześniejszych inicjatorów tłumaczenia dołączył Kościół katolicki, Zjednoczony Kościół Reformowany i Armia Zbawienia, jak również Towarzystwo Biblijne. Przewodniczącym komisji był arcybiskup Yorku, później Canterbury, Donald Coggan. Język przekładu charakteryzuje się daleko posuniętą inkluzywnością i ekwiwalencją dynamiczną.

W języku hiszpańskim tłumaczeniem ekumenicznym jest wydanie *Dios Habla Hoy* (*Bóg mówi dzisiaj*), znane też jako *Versión Popular* (*Tłumaczenie Ludowe*) wydane przez Zjednoczone Towarzystwa Biblijne i CELAM (Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej). Zastosowano zasadę ekwiwalencji dynamicznej, zaś pod względem szaty językowej starano się maksymalnie uprościć język i dostosować do wrażliwości południowoamerykańskiej.

Włoska *Traduzione ecumenica della Bibbia*, opublikowana początkowo w trzech tomach, a następnie w jednym (1967, 1982, 1992), zawiera tekst katolickiego przekładu CEI (Conferenza Episcopale Italiana) zaopatrzone w przypisy i marginalia zaczerpnięte z francuskiej *Traduction œcuménique de la Bible* (TOB).

2. Pierwsze polskie inicjatywy przekładu ekumenicznego

Po powrocie ze studiów na Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie oraz na École Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie, gdzie uzyskał doktorat nauk biblijnych w 1961r., duchowny rzymskokatolicki, ks. Kazimierz Romaniuk, późniejszy biskup diecezji warszawsko-praskiej, podjął wraz z przedstawicielami innych wyznań pierwszą inicjatywę translatorską o charakterze ekumenicznym. Jego współpracownikami byli: ze strony Kościoła prawosławnego – prof. Jerzy Klinger, prorektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, ze strony zaś protestanckiej luteranci teologowie ks. Zygmunt Michelis i ks. Otton Krenz. Niestety, z powodu nagłego zgonu ks. Ottona Krenza (26 listopada 196 r.) oraz nacisków ówczesnej władzy komunistycznej, której nie na rękę była jakakolwiek współpraca o charakterze ekumenicznym, inicjatywę wspólnego przekładu Biblii porzucono po kilku spotkaniach o charakterze organizacyjnym.

Idea ekumenicznego przekładu Biblii na język polski leżała na sercu wielkiemu bibliście, inicjatorowi przekładu Biblii Poznańskiej, ks. Aleksemu Klawkowi, który widział w niej szczególnie owoc zbliżenia ekumenicznego w duchu II Soboru Watykańskiego. Czwarty z postulatów wysuniętych przez ks. Klawka brzmiał: „Należy pomyśleć o wydaniu polskiej Biblii ekumenicznej, przynajmniej, na razie, o wspólnie przez nas i ewangelików opracowanym przekładzie Nowego Testamentu i Psalmów” (J. W. Rosłon, *Głosy biblistów polskich w sprawie doktrynalnych konsekwencji Soboru Watykańskiego II*, w: J. Myśkow /red./, *Mysł posoborowa w Polsce*, ATK, Warszawa 1970, s. 328). Niestety, ks. prof. Klawek zmarł w 1969 r., nie mogąc urzeczywistnić swoich zamiarów.

Po trzynastu latach, w 1982 r., jesteśmy świadkami podjęcia ponownej próby tłumaczenia ekumenicznego. Tym razem jej protagonistami jest nieformalna grupa zaprzyjaźnionych ze sobą teologów. Kościół katolicki reprezentuje wśród nich profesor Akademii Teologii Katolickiej, ks. Michał Czajkowski; Kościół prawosławny – ks. Jan Anchimiuk, późniejszy abp Jeremiasz, natomiast pastor Kościoła zielonoświątkowego, ks. Mieczysław Kwiecień, jest przedstawicielem tradycji protestanckiej. Sekretarzem grupy został katolik, redaktor i publicysta Jan Turnau. Prace nad tłumaczeniem posuwały się bardzo powoli, gdyż jako zasadę przyjęto wspólną refleksję nad tekstem i wspólne opracowywanie finalnej wersji przekładu. W rezultacie dopiero po jedenastu latach, w 1993 r., mogliśmy być świadkami ukończenia tłumaczenia najkrótszej z Ewangelii, mianowicie św. Marka. W sumie praca nad Nowym Testamentem zajęła zespołowi trzydzieści lat i została ukończona w 2012 r. Publikacja nosi tytuł *Ekumeniczny Przekład Przyjaciół*, co odzwierciedla charakter inicjatywy. Tłumaczenie nie zawiera śródtytułów, poszczególne rozdziały ksiąg biblijnych stanowią odrębne rozdziały publikacji, natomiast poszczególne wersety rozpoczynają się od nowego wiersza.

3. Inicjatywa przekładu ekumenicznego Towarzystwa Biblijnego

Ze strony Kościoła katolickiego oficjalne podjęcie idei tłumaczenia ekumenicznego ma miejsce w 1991 r. Podczas Synodu Plenarnego Kościoła katolickiego w Polsce opracowano tekst roboczy zatytułowany *Biblia – Sobór – Życie*, którego celem było pobudzenie inicjatyw wdrażających nauczanie II Soboru Watykańskiego. Nie zabrakło wśród nich postulatu otwarcia się na współpracę ekumeniczną w zakresie tłumaczenia Pisma Świętego.

Paradoksalnie, ustalenia synodu dotyczące Biblii ekumenicznej znalazły pierwotnie oddźwięk nie tyle w środowisku biblistów katolickich, ile protestanckich. W nawiązaniu do dokumentu *Biblia – Sobór – Życie*, dyrektor Towarzystwa Biblijnego w Polsce, Barbara Enholc-Narzyńska, wysunęła wniosek, by oficjalnie zainicjować prace nad wspólnym przekładem. Wniosek został przyjęty na posiedzeniu prezydium Komitetu Krajowego Towarzystwa Biblijnego w Polsce, 14 czerwca 1993 r.

Prace podjęto 18 października 1993 r. W siedzibie Towarzystwa Biblijnego w Warszawie przy ul. Nowy Świat 40 spotkał się kilkusobowy zespół, któremu przewodniczył duchowny Kościoła metodystycznego, pastor Witold Benedyktowicz. Na spotkaniu podjęto decyzje o utworzeniu zespołu tłumaczy oraz zawiązania współpracy z Kościołem katolickim.

Już podczas wstępnych prac nad koncepcją przekładu uwidoczniły się dwie odmienne wizje tłumaczenia ekumenicznego. Jedni, do których należeli m. in. niektórzy tłumacze powstałej w latach siedemdziesiątych tzw. Biblii Warszawskiej, uważali, że skoro jest to przekład powszechnie stosowany w zborach protestanckich, należałoby przeto dokonać jedynie rewizji z uwzględnieniem postulatów strony katolickiej. Tym bardziej że pod względem lingwistycznym Biblia Warszawska prezentuje liczne zbieżności z katolicką Biblią Tysiąclecia. Ponadto całkiem nowy przekład byłby niezwykle czasochłonny i wiązałby się z ogromnym nakładem pracy. Drudzy optowali za nowym tłumaczeniem, które uwzględniałoby ewolucję języka i postęp wiedzy biblijnej oraz byłoby owocem prawdziwej współpracy ekumenicznej. Na kolejnym posiedzeniu Komitetu Krajowego Towarzystwa Biblijnego w Falenicy, 22 marca 1994 r., podjęto ostatecznie uchwałę dotyczącą realizacji przedsięwzięcia. Jako symboliczną datę planowanego zakończenia projektu przyjęto rok 2000.

4. Włączenie Kościoła katolickiego do projektu przekładu ekumenicznego

Treść uchwały wraz z zaproszeniem do współpracy zostały przedstawione listownie bp. Kazimierzowi Romaniukowi, przewodniczącemu Podkomisji Biblijnej Episkopatu Polski (przemianowanej później na Sekcję Biblijną przy Komisji Nauki Wiary). Na jego zaproszenie delegacja Towarzystwa Biblijnego przybyła na spotkanie do Kurii Warszawsko-Praskiej, przy Floriańskiej 3. Propozycje grupy inicjatywnej zostały bardzo pozytywnie przyjęte przez

przedstawiciela strony katolickiej, który zapewnił o podjęciu działań na forum Episkopatu Polski w celu oficjalnego uprawomocnienia tej inicjatywy. Jednocześnie powierzył pełnomocnictwo w zakresie kontaktów i spraw organizacyjnych ks. Jerzemu Banakowi, pełniącemu od lat funkcje wiceprzewodniczącego Komitetu Krajowego Towarzystwa Biblijnego.

Wkrótce, 14 września 1994 r., bp. Romaniuk poinformował Barbarę Enholc-Narzyńską o przedłożeniu projektu zarówno Podkomisji Biblijnej Episkopatu Polski, jak i Redakcji Naukowej Biblii Tysiąclecia i uzyskaniu pozytywnej odpowiedzi. Z kolei Barbara Enholc-Narzyńska w piśmie do bp. Romaniuka stwierdziła, „iż wierzy, że ta doniosła ekumeniczna inicjatywa zostanie poprowadzona w duchu braterstwa i wspólnoty w Jezusie Chrystusie”.

Pierwsze spotkanie robocze zespołu tłumaczy odbyło się 18 października 1994 r. w siedzibie Polskiej Rady Ekumenicznej w Warszawie przy ul. Willowej 1. Przybyli na nie przedstawiciele dziesięciu kościołów niekatolickich oraz ks. Jerzy Banak, który reprezentował Kościół katolicki. W toku spotkania wywiązała się dyskusja nad koncepcją przekładu i niewiele brakowało, aby przedstawiciele niektórych Kościołów wycofali swoje uczestnictwo. Warto w tym miejscu zaznaczyć postawę pojednawczą biskupów Janusza Narzyńskiego z Kościoła ewangelicko-augsburskiego i Zdzisława Trandy z Kościoła ewangelicko-reformowanego, jak również ks. prof. Witolda Benedyktowicza. Ostatecznie przyjęto koncepcję całkiem nowego tłumaczenia, zgodnego z najnowszymi osiągnięciami w zakresie translatoryki biblijnej.

5. Stanowisko Kościołów

Chociaż do Polskiej Rady Ekumenicznej należało wówczas tylko siedem związków wyznaniowych, jednak dzięki zabiegom Towarzystwa Biblijnego udało się pozyskać do projektu jeszcze trzy kolejne, co wraz z Kościołem katolickim stanowiło jedenaście chrześcijańskich wspólnot połączonych jednym projektem. Są to: Kościół rzymskokatolicki, Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół ewangelicko-augsburski, Kościół ewangelicko-reformowany, Kościół ewangelicko-metodystyczny, Kościół polskokatolicki, Starokatolicki Kościół Mariawitów, Kościół chrześcijan baptystów, Kościół zielonoświątkowy, Kościół Zborów Chrystusowych i Kościół Adwentystów Dnia Siódmego. Jako zasadę przyjęto, że każdy z tłumaczy i redaktorów pracujących w komisjach przekładowych do Nowego oraz Starego Testamentu musiał zostać oficjalnie oddelegowany przez swoje władze kościelne.

Ze strony Kościoła katolickiego projekt szczególnie leżał na sercu kard. Józefowi Glempowi, prymasowi Polski, który przy różnych okazjach podkreślał jego znaczenie oraz nuncjuszowi apostolskiemu, abp. Józefowi Kowalczykowi. Szczególnego błogosławieństwa udzielili mu metropolita Bazyli Doroszkiewicz, a potem metropolita Sawa Hrucyniak, jak również patriarcha ekumeniczny Bartłomiej I. Podczas spotkania ekumenicznego we wrocławskiej Hali Ludowej, 31 maja 1997 r., Jan Paweł II wyraził także swoje poparcie dla tej inicjatywy.

Ważnym dokumentem prezentującym kryteria i zasady współdziałania przy przekładach ekumenicznych katolicko-protestanckich był pierwotnie opracowany w 1968 r. tekst *Wiodące zasady współpracy międzywyznaniowej w tłumaczeniu Biblii*, przekształcony następnie w 1987 r. w dokument *Wytyczne do współpracy międzywyznaniowej w tłumaczeniu Biblii*, paraflowany ze strony protestanckiej przez lorda Donalda Coggana, honorowego przewodniczącego Zjednoczonych Towarzystw Biblijnych, a ze strony katolickiej przez kard. Jana Willebrandsa, przewodniczącego Sekretariatu ds. Jedności Chrześcijan. Wprawdzie dokument ten nie był wiążący dla Kościołów tradycji prawosławnej, starokatolickiej czy też dla Kościołów ewangelikalnych, jednak zgodzono się na procedowanie według zawartych w nim dyrektyw. Ponadto zwierzchnicy Kościołów byli regularnie informowani o podejmowanych działaniach.

W myśl dokumentu *Wytyczne do współpracy międzywyznaniowej w tłumaczeniu Biblii* naczelną zasadą przekładu jest wierność oryginałowi natomiast podstawą tłumaczenia są następujące teksty:

Stary Testament (księgi kanoniczne) – tekst hebrajski, wydanie krytyczne *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, red. R. Kittel, Stuttgart 1990.

Stary Testament (księgi deuterokanoniczne) – tekst grecki, wydanie krytyczne *Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes*, red. A. Rahlfs, Stuttgart 1965 i późn.

Nowy Testament – tekst grecki, wydanie krytyczne *The Greek New Testament*, red. K. Aland, C.M. Martini, B.M. Metzger, Stuttgart 1994.

Towarzystwo Biblijne w Polsce, jako członek Zjednoczonych Towarzystw Biblijnych, mogło również liczyć na opiekę i pomoc współautora włoskiej Biblii Ekumenicznej prof. Carlo Buzzettiego, którego sugestie podczas dwukrotnych wizyt w Polsce okazały się bardzo cenne, zwłaszcza w zakresie organizacyjnym.

6. Prace nad tłumaczeniem

Główną rolę w powołaniu Komisji tłumaczeniowych odegrała Barbara Enholc-Narzyńska, dyrektor Towarzystwa Biblijnego. Dzięki jej wysiłkowi projekt Biblii Ekumenicznej rozwijał się pomyślnie i przyniósł pierwsze owoce już w styczniu 1997 r., kiedy to ukazała się Ewangelia św. Mateusza. Wkrótce potem, w maju 1997 r., ukazała się Ewangelia św. Marka, a w grudniu 1999 r. Ewangelia św. Łukasza. Tekst przekładu ekumenicznego został włączony w siedmiojęzyczną Ewangelię, przygotowaną na warszawskie spotkanie ruchu Taizé. Ponadto Ewangelia św. Marka w wersji pięcioletniej wydana została w Rzymie z okazji światowego spotkania młodzieży w sierpniu 2000 r.

Żmudny proces redakcyjny oraz udoskonalenia i ujednolicenia językowe tekstów przygotowywanych przez różnych autorów mających swoje preferencje leksykalne i emocjonalne przeciągnął się poza wyznaczony pierwotnie rok 2000 i promocja ekumenicznego przekładu Nowego Testamentu i Psalmów odbyła się dopiero 26 września 2001 r.

Przygotowanie tłumaczenia tekstu biblijnego wymagało zaangażowania licznych specjalistów pracujących na co dzień w innych instytucjach, a także niemałych środków finansowych. Początkowo prace zespołu tłumaczy odbywały się w siedzibie Towarzystwa Biblijnego przy ul. Nowy Świat, następnie w domu w Józefowie pod Warszawą, w ostatnich zaś latach w nowej siedzibie Towarzystwa Biblijnego przy ul. Marszałkowskiej.

Według pierwotnych ustaleń, w pracach nad przekładem ekumenicznym można było wyróżnić następujące etapy obróbki tekstu docelowego:

Przygotowanie przez tłumacza tekstu bazowego, niekoniecznie doskonałego pod względem stylistycznym.

Obróbka językowa i merytoryczna tekstu – werseć po wersecie – w komisji złożonej z przedstawicieli różnych Kościołów. W przypadku różnicy zdań szuka się rozwiązania kompromisowego, w ostateczności zaś decydowała większość głosów.

Przedłożenie tekstu do aprobaty Komisji Biblijnej Episkopatu Polski.

Ostateczna obróbka tekstu z uwzględnieniem uwag Komisji Biblijnej Episkopatu.

Ujednolicenie i przygotowanie wydania całości tekstu biblijnego.

Rozesłanie tekstu do wszystkich Kościołów uczestniczących w projekcie celem ostatecznego zaakceptowania.

W toku prac okazało się, że w praktyce była to procedura bardzo uciążliwa i długotrwała. Ponadto okazało się, że istotne będzie również włączenie eksper-

tów z zakresu stylistyki języka polskiego. W rezultacie w okresie, kiedy prace prowadzone były w Józefowie, przyjęto nowy sposób przygotowywania tekstu:

Tłumacz opracowuje poprawną stylistycznie propozycję przekładu.

Opracowany tekst jest rozsyłany do członków komisji złożonej z przedstawicieli różnych Kościołów, którzy osobno nanoszą uwagi.

Spotkanie komisji, podczas którego są dyskutowane jedynie uwagi członków komisji i podjęte decyzje w zakresie rozwiązań kompromisowych.

Tłumacz wprowadza poprawki komisji i przekazuje tekst redaktorowi danego korpusu ksiąg.

Po opublikowaniu Nowego Testamentu i Psalmów, podjęto decyzję, aby poszczególne zbiory ksiąg Starego Testamentu, mianowicie Pięcioksiąg, księgi historyczne, księgi dydaktyczne, księgi prorockie oraz księgi deuterokanoniczne, ukazywały się w odrębnych woluminach.

Jako pierwszy ukazał się w październiku 2008 r. tom trzeci, zawierający kanoniczne księgi dydaktyczne: Księgę Hioba, Psalmi (nowy przekład, znacznie poprawiony względem tłumaczenia z 2001 r.), Księgę Przysłów, Księgę Koheleta oraz Pieśń nad Pieśniami.

W 2011 r. Towarzystwo Biblijne wydało tom piąty z księgami deuterokanonicznymi. W jego skład weszły zawarte w Septuagincie Księgi: Estery, Judyty, Tobita, 1, 2 i 3 Machabejska, Mądrości, Mądrości Syracha, Barucha, Daniela (tłumaczenie z tekstu greckiego) oraz List Jeremiasza.

W 2015 r. ukazał się tom pierwszy – Pięcioksiąg, zawierający Księgę Rodzaju, Księgę Wyjścia, Księgę Kapłańską, Księgę Liczb i Księgę Powtórzonego Prawa.

W 2016 r. został opublikowany tom drugi – księgi historyczne: Księga Jozuego, Księga Sędziów, Księga Rut, 1 i 2 Księga Samuela, 1 i 2 Księga Królewska, 1 i 2 Księga Kronik, Księga Ezdrasza, Księga Nehemiasza i Księga Estery. Opublikowane dotychczas tłumaczenia Księgi Estery różnią się. W tomie z księgami deuterokanonicznymi znajdziemy tłumaczenie całej księgi z języka greckiego (Septuaginta), natomiast w tomie z księgami historycznymi tłumaczenie z języka hebrajskiego (*Biblia Hebraica Stuttgartensia*).

Ostatni tom, obejmujący księgi prorockie, ukazał się w grudniu 2016 r. i zawiera: Księgę Izajasza, Księgę Jeremiasza, Lamentacje, Księgę Ezechiela, Księgę Daniela (z hebrajskiego i aramejskiego), Księgę Ozeasza, Księgę Joela, Księgę Amosa, Księgę Abdiasza, Księgę Jonasza, Księgę Micheasza, Księgę Nahuma, Księgę Habakuka, Księgę Sofoniasza, Księgę Aggeusza, Księgę Zachariasza oraz Księgę Malachiasza.

Całość Biblii Ekumenicznej ukazała się 17 marca 2018 r. Ogłoszono wydanie w dwóch wersjach różniących się pod względem obecności ksiąg deuterokanonicznych.

8 kwietnia 2018 r. Synod Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej jako pierwszy podjął uchwałę o dopuszczeniu do użytku liturgicznego Biblii Ekumenicznej, która miałaby obowiązywać na równi z przekładem tzw. Biblii Warszawskiej.

7. Specyfika Biblii Ekumenicznej

Ekumeniczny przekład Biblii jest efektem pracy tłumaczy i redaktorów różnych wyznań chrześcijańskich. Nad przekładem pracowało łącznie trzydzieści osób, w tym dwudziestu tłumaczy pochodzących z siedmiu Kościołów.

Tekst przekładu charakteryzuje się współczesną polszczyzną. Tłumacze zrezygnowali z archaizacji języka. Przypisy zawierają jedynie konieczne informacje historyczne, geograficzne, zwyczajowe czy lingwistyczne. Ze względu na międzywyznaniowy charakter przekładu nie umieszczono komentarzy teologicznych, a każda księga jest poprzedzona jedynie krótkim wstępem ogólnym.

Poza lokalnym użyciem tekstu Biblii Ekumenicznej, dla wszystkich chrześcijan przekład Biblii stanowić będzie podstawę ekumenicznych rozważań, nabożeństw, dni biblijnych i sesji naukowych. Na podstawie umów zawartych z Towarzystwem Biblijnym możliwe jest wykorzystywanie w publikacjach tekstu Biblii Ekumenicznej, jednak wydanie zawierające kartę z podpisami zwierzchników poszczególnych Kościołów pozostaje wyłącznie w gestii Towarzystwa Biblijnego.

Uczestnicząc osobiście w pracach nad Biblią Ekumeniczną, mogę stwierdzić, że współpraca strony katolickiej i niekatolickiej układała się na tyle harmonijnie, że przekład nie zawiera żadnego *votum separatum* jakiegokolwiek strony zaangażowanej w to przedsięwzięcie. Co więcej, często można było odnieść wrażenie, że linie podziału podczas dyskusji przebiegały nie tyle w zależności od tradycji wyznaniowych, ile raczej lingwistycznej wrażliwości poszczególnych tłumaczy i redaktorów.

Za wcześnie na to, by orzekać o roli, jaką Biblia Ekumeniczna ma odegrać w życiu chrześcijan w Polsce. Póki co może stanowić ona istotny punkt odniesienia w kontekście licznych tłumaczeń powstałych w ostatnich latach. Wiele zawartych w niej rozwiązań translatorycznych ma charakter nowatorski i wzbogaca polską myśl teologiczną.

Ponadto Biblia Ekumeniczna jest swoistym świadectwem wobec wyznawców poszczególnych Kościołów, że jest możliwe wspólne działanie. Że można iść razem w jednym kierunku, mimo różnic doktrynalnych, liturgicznych i obyczajowych. Na pewno przede wszystkim doświadczyły tego osoby zaangażowane w projekt, który doprowadził do powstania trwałych więzi przyjaźni i przyczynił się do zaniku dzielących stereotypów.

W końcu dołączyliśmy do nielicznego grona wspólnot językowych, dla których tekst biblijny staje się zwornikiem łączącym a nie zarzewiem podziału między poszczególnymi wyznaniem chrześcijańskimi.

Ks. prof. dr hab. Krzysztof Bardski, SBP 30